

Daria Polishchuk

Verbets aspekt i tjeckiska, ukrainska och svenska: mellanspråklig översättning och jämförelse. En analys med fokus på perfektiv aspekt och dess översättning med hjälp av partikelverb

(Slovanský slovesný vid ve skandinávských jazycích: srovnání a možnosti překladu na příkladu češtiny, ukrajinštiny a švédštiny. Analýza se zaměřením na překlad dokonavosti pomocí frázových sloves)

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav germánských studií, oddělení skandinavistiky
červen 2021

Posudek oponenta

Ve své diplomové práci si Daria Polishchuk klade za cíl srovnání slovesné kategorie vidu v češtině, ukrajinštině a švédštině. Výběr jazyků je velice zajímavý zejména ze dvou pohledů – 1. přestože je slovesný vid inherentní morfologickou kategorií českého a ukrajinského slovesa, je možné sledovat odlišnosti v pojetí jednotlivých aspektuálních odstínů mezi oběma slovanskými jazyky, 2. švédské sloveso je naopak vidově neutrální, a tudíž disponuje celou řadou prostředků, jak různé aspektuální významy vyjádřit. Hlavní důraz je kladen na popis dokonavosti jakožto příznakové kategorie. Teoretický výklad je doplněn překlady českých a ukrajinských dokonavých sloves do švédštiny s cílem zjistit, do jaké míry je v překladech užito frázového slovesa. Diplomandka v analýze zkoumá různé druhy textů, z tohoto pohledu má práce také jistý stylistický aspekt, aniž by byl explicitně vytčen jako cíl výzkumu. Z těchto důvodů bude výsledky studie nepochybně možno využít v pedagogické a překladatelské praxi.

Úvodní kapitola stručně vymezuje předmět zkoumání a uvádí také významné publikace dosavadního bádání. Dále poměrně zevrubně popisuje metodologii, a to jak části teoretické, tak vlastní překladové analýzy. Zde diplomandka také zmiňuje, které korpusové zdroje k výzkumu využila, a náležitě odůvodňuje nižší počet analyzovaných překladů z ukrajinštiny. V závěru stručně nastiňuje strukturu celé práce.

Teoretická část (kapitola 2) nejprve definuje kategorii vidu jako takovou. Zaměřuje se především na různé pojetí protikladu dokonavosti a nedokonavosti (ukončenost vs. neukončenost, teličnost vs. ateličnost apod). Dále vymezuje kategorii vidu vůči kategorii času (vnitřní a vnější čas), popisuje způsoby tvoření dokonavého vidu v češtině a ukrajinštině a následně popisuje kategorii vidu vzhledem ke způsobu/druhu slovesného děje (aktionsart). Stěžejní část teoretické kapitoly tvoří popis kategorie vidu ve všech třech zkoumaných jazycích. Zde diplomandka systematicky popisuje způsob tvoření dokonavých sloves (v případě švédštiny dokonavých predikací), poukazuje na různé vidové zvláštnosti (obouvidovost, imperfektiva a perfektiva tantum), představuje tradiční způsoby/druhy slovesného děje v daném jazyce a nakonec také demonstruje užití dokonavých a nedokonavých sloves v češtině a ukrajinštině (resp. predikací v případě švédštiny, zde klade důraz zejména na užití frázových sloves jako nejproduktivnějšího způsobu tvoření různých aspektuálních významů).

Praktická část (kapitola 3) analyzuje překlad 15 českých a 12 ukrajinských dokonavých sloves do švédštiny. Jednotlivá slovesa jsou pečlivě vybrána podle perfektivizujících prefixů popsanych v teoretické části. U švédských překladů si všímá, v kterých případech se vyskytuje překlad frázovým slovesem. Zajímavým zjištěním beze sporu je, že výskyt frázových sloves se nikterak výrazně neliší v jednotlivých typech textů. Je tedy možné považovat frázová slovesa ve švédštině za stylisticky neutrální. Praktická část je zakončena jakousi klasifikací frázových sloves s různými významovými odstíny.

Teoretické srovnání i praktická analýza je stručně shrnuta v závěru (kapitola 4). Příloha práce také obsahuje přehledné tabulky s jednotlivými výskyty.

Předložená diplomová práce je logicky strukturovaná a metodologicky konzistentní. Seznam literatury odpovídá kvalitativně i kvantitativně povaze výzkumu.

Poznámky:

1. Rozsáhlá teoretická část popisuje pojetí jednotlivých autorů, jejich terminologii a klasifikaci, ale schází určité srovnání, kritický pohled, zevšeobecnění, popřípadě syntéza odlišných lingvistických tradic. Z toho důvodů působí tato část spíše jako podrobné zápisky z odborné literatury na dané téma.
2. V teoretickém výkladu do značné míry splývá pojetí kategorie vidu a způsobu/druhu slovesného děje. Jaký je mezi oběma kategoriemi rozdíl?
3. Kapitola 2.1.3 není úplně logicky zařazena. Popisuje způsob tvoření dokonavosti v češtině a ukrajinštině, nicméně totéž je následně popsáno dále v textu v kapitolách 2.2.1, resp. 2.3.1.
4. Do jaké míry je funkční dlouhý seznam jednotlivých sloves a jejich švédský překlad přímo v hlavním textu práce (str. 78-123)? Nebylo by lepší zařadit tuto část do přílohy?
5. V práci chybí více explicitní propojení teoretické a praktické části. Přestože se obě části týkají stejného tématu, působí poněkud odděleně. Náznak propojení lze pozorovat v krátkém závěru, ale vzhledem k rozsahu práce se to nejeví dostatečně.

Závěr:

I přes výše uvedené poznámky lze konstatovat, že předložená studie Darii Polishchuk splňuje požadavky kladené na diplomové práce, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně hodnotím jako velmi dobrou.

V Praze 1.6.2021

PhDr. Pavel Dubec, Ph.D.